Region Värmland
Kollektivtrafik

Hållbarhetsrapport 2020

Region Värmland

Region Värmland Kollektivtrafik
Hållbarhetsrapport 2020

Foto: Linn Malmén och Øyvind Lund.

Region Värmland Kollektivtrafik

www.regionvarmland.se
www.karlstadsbuss.se
www.varmlandstrafik.se

Karlstadskontoret
Lagergrens gata 7A
652 14 Karlstad
Växel: 010-831 50 00

Munkforskontoret
Tallbacksvägen 2
684 30 Munkfors
Växel: 010-831 50 00

Kundcenter Karlstads busstation
Drottninggatan 43
652 26 Karlstad
0771-32 32 00

Kundcenter Centralsjukhuset
Rosenborgsgatan 2
652 30 Karlstad
Växel: 010-831 50 00

Innehåll

5 Välkomsttext: Vårt hållbarhetsarbete 2020

9 Vår affärsmodell: Vi gör möten möjliga

10 Intressenternas inspel: Identifierade målområden

12 Viktiga händelser 2020

15 FN:s globala mål:
Våra bidrag till Agenda 2030

18 Miljömässig hållbarhet:
Vi påverkar miljön för framtida generationer

23 Social hållbarhet:
Pusselbit för livskvalitet i världsklass

25 Ekonomisk hållbarhet:
God affärsetik i fokus

BASLINIEN

Välkomsttext:

Vårt hållbarhets-arbete 2020

Kollektivtrafiken är en nyckelspelare för **en hållbar framtid**. Som en del av Region Värmland är vår verksamhet en kugge i hjulet för vårt gemensamma arbete att bidra till miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet.

I vårt dagliga arbete handlar det om allt ifrån vilka krav vi ställer i våra upphandlingar, hur vi ser till att våra medarbetare trivs på jobbet, vilka insatser vi gör för att få fler att resa kollektivt till vilka bränslen vi kör våra fordon på. I det här arbetet behöver vi vara lyhörda, ambitiösa och innovativa.

På följande sidor kan du ta del av **vårt hållbarhetsarbete** för 2020. Ett år som djupt präglats av coronapandemins effekter vilka lett till ett mycket annorlunda år både för våra kunder och för vår organisation. I denna rapport presenteras det sammanlagda hållbarhetsarbetet för den **värmländska kollektivtrafiken** tillsammans med pandemins effekter på detta.

Mer om oss och vår verksamhet hittar du på regionvarmland.se, karlstadsbuss.se och varmlandstrafik.se. **Trevlig läsning!**

Det här är Region Värmland Kollektivtrafik

- Kontor i Karlstad, Munkfors och på Centralsjukhuset i Karlstad.
- 503 miljoner kronor i omsättning.
- Cirka 100 personer anställda.
- Cirka 35 entreprenörer som kör vår trafik.
- 230 bussar, 14 tåg och 6 båtar.
- 100 fordon för anropsstyrda transporter.
- 195 skoltrafikfordon.
- 13 840 ”gillare” på Facebook (båda varumärkena).
- 893 följare på Instagram.
- 120 000 aktiva användare i våra appar.
- 85 procent av resenärerna är nöjda eller mycket nöjda med kollektivtrafiken i Värmland.
- Cirka 10 miljoner resor med Värmlandstrafik och Karlstadsbuss.

Vår organisation

- Kollektivtrafik är, tillsammans med hälso- och sjukvård, regional utveckling samt kultur och bildning, en av Region Värmlands fyra övergripande verksamheter.

- Trafikdirektören är kollektivtrafikens högste tjänsteperson och direkt underställd regiondirektören.

- Regionfullmäktige, regionstyrelsen och kollektivtrafiknämnden beslutar i frågor gällande den värmländska kollektivtrafiken.

Det här gör vi på Region Värmland Kollektivtrafik

- Region Värmland Kollektivtrafik organiserar regiontrafik med buss och tåg, tätortstrafik i Karlstad, Arvika, Säffle och Kristinehamn, skoltrafik, anropsstyrd trafik samt färdtjänst och sjukresor i Värmland.
- Trafiken utförs under varumärkena Karlstadsbuss och Värmlandstrafik.
- Vi arbetar för att det ska vara enkelt att resa inom Värmland samt att hela Värmland ska leva och vara tillgängligt för dig som ska till jobbet, skolan eller färdas genom vår region. Med detta som grund jobbar vi mot den övergripande visionen: ”Livskvalitet i världsklass”
- Vi utvecklar vår trafik, våra tjänster och vår service för att den ska tillmötesgå våra kunders behov.
- Vi upphandlar den trafik som behövs.
- Vi jobbar för transparens gentemot medborgare och ägare med ett systematiskt uppföljningsarbete och strategiskt förhållningssätt.

Region Värmland Kollektivtrafik under en dag

- 22 600 resor med våra buss och tåg.
- 9 900 personer reser i skoltrafiken.
- 1 000 beställningar i beställningscentralen.
- Fordonen i den allmänna kollektivtrafiken kör 5 398 mil – drygt 35 enkelresor norr till söder genom Sverige.
- 4 000 besök på webbsidorna varmlandstrafik.se och karlstadsbuss.se.

Begreppet hållbar utveckling

Begreppet hållbar utveckling går ut på att hushålla med jordens resurser och tillgodose våra behov idag utan att försämra möjligheterna för kommande generationer att tillgodose sina behov. Det är numera vanligt att låta begreppet hållbar utveckling innefatta tre olika delar: miljömässig hållbarhet, social hållbarhet och ekonomisk hållbarhet.

Miljömässig hållbarhet syftar till att hushålla med naturresurser på lång sikt. Social hållbarhet handlar om att sträva mot ett samhälle där de grundläggande mänskliga rättigheterna uppfylls. Ekonomisk hållbarhet innebär att vi inte ska ha en ekonomisk tillväxt som medför negativa konsekvenser för den miljömässiga eller sociala hållbarheten. Alla tre dimensioner bidrar gemensamt till en hållbar utveckling.

Resandeutveckling 2015-2020

Anledningen till det låga resandet 2020 berodde på covid-19.

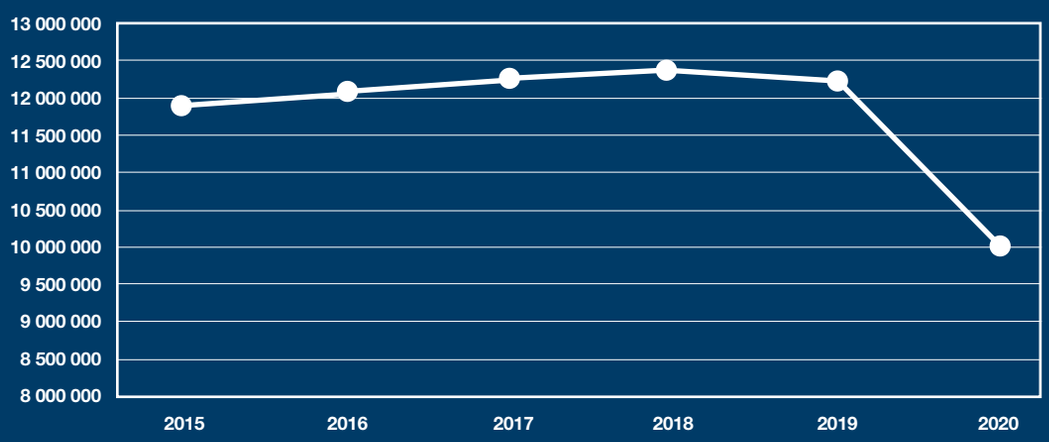

Information
Aktuell trafikinformation finns även på
trafikverket.se

Region Värmland Kollektivtrafiks ledningssystem beskriver verksamheten utifrån processer. Kunden är i fokus för allt arbete.

Vår affärsmodell:

Vi gör möten möjliga

Region Värmland Kollektivtrafik organiserar regiontrafik med buss och tåg, tätortstrafik i Karlstad, Arvika, Säffle och Kristinehamn, skoltrafik, anropsstyrd trafik samt färdtjänst och sjukresor i Värmland. Vi vill att kollektivtrafiken ska vara ett hållbart och självklart transportval för invånarna i Värmland.

Vi upphandlar trafikföretag och samarbetspartners som kör vår trafik, bortsett från servicelinjerna som vi kör i egen regi. Genom att utveckla kollektivtrafiken tillsammans med våra entreprenörer kan vi erbjuda en mer miljösmart och hållbar lösning för våra kunder. Vi upphandlar även de kringtjänster som krävs för att utveckla en bra kollektivtrafik. Trafiken utförs under varumärkena Karlstadsbuss och Värmlandstrafik.

Trafik för alla

Våra kunder är resenärer i olika åldrar, från skolungdomar till pensionärer. För att så många som möjligt ska kunna åka i vår ordinarie linjetrafik är fordonen tillgänglighetsanpassade.

Vi erbjuder lösningar för olika typer av resor, både i form av biljetter för enkelresor till olika biljettalternativ som passar för pendling i olika format. Våra biljetter finns att köpa hos våra biljettombud, via mobilapp eller webbsida.

Verksamhetens intäkter och kostnader består av bidrag från regionen, trafikintäkter, biljettintäkter från resenärer samt trafikkostnader.

Äger bussdepåer

Dotterbolagen Gångjärnet i Karlstad AB och Bussfastigheter i Kristinehamn AB äger de största depåerna i Värmland. Genom ägarskapet har vi möjlighet att ligga i framkant när det gäller teknisk utrustning till nytta för miljön. Depåerna nyttjas av våra entreprenörer och vi har genom hyresavtal överlåtit den verksamhet som bedrivs på depåerna till hyrestagaren. Däremot har Region Värmland Kollektivtrafik systematisk uppföljning på samtliga depåer med långtgående miljökrav, vilket skapar förutsättningar för bättre kunskap och mindre miljöpåverkan.

Ledningssystem

Region Värmland Kollektivtrafik är kvalitets- och miljöcertifierade enligt ISO 9001 och 14001. Certifieringens främsta syfte är att kvalitetssäkra de aktiviteter som innebär leverans mot kund och att skapa ett systematiskt förhållningssätt till ständigt förbättringsarbete. Vårt ledningssystem beskriver verksamheten utifrån processer och det finns policys för olika områden. Detta bidrar till ett ramverk för det dagliga arbetet och med hjälp av ledningssystemet är det lättare att komma till rätta med de problem som våra kunder upplever.

Intressenternas inspel:

Identifierade målområden

Genom en kundundersökning (2018) och en genomgång av målen i aktuellt trafikförsörjningsprogram har vi identifierat vilka områden våra primära intressenter – ägare och kunder – anser vara viktiga att vi fokuserar på inom ramen för hållbarhet. Intressentanalysen visar att miljö är det område som är högst prioriterat både utifrån de strategiska målen och kundförväntan. Andra identifierade områden är tillgänglighet, punktlighet och resurseffektivitet.

Här följer en redovisning av målen i aktuellt trafikförsörjningsprogram tillsammans med resultat från kundundersökningen.

Politiska mål
Trafikförsörjningsprogrammet är verksamhetens övergripande strategiska dokument. Det är ett politiskt beslutat dokument som tas fram av Region Värmland och fastställs av regionfullmäktige.

I trafikförsörjningsprogrammet finns mål för Värmland som sträcker sig mellan 2017 och 2021, här beskrivs hur utvecklingen av kollektivtrafiken ska se ut. Målen vägleder oss i arbetet att bedriva en verksamhet som hjälper Värmland att nå de uppsatta målen för hållbar utveckling.

Målområde 1:
Tillgänglighet för regional tillväxt
Arbets- och studiependling anses vara en avgörande faktor för regionens utveckling då denna ökar tillgängligheten. Målet är att vår verksamhet skapar förutsättningar för pendling mellan samtliga kommunhuvudorter och Karlstad, mellan de närliggande storstäderna Stockholm, Göteborg och Oslo samt inom lokala arbetsmarknader.

Målområde 2: Attraktivitet och användbarhet
Alla som åker med oss ska känna sig trygga och nöjda. Punktlighet och pålitlighet är två nyckelord, dessutom ska det vara enkelt att åka kollektivt. För att nå dessa mål är det centralt att kollektivtrafiken tillhandahåller samordnade informations-, störnings- och betalsystem.

Målområde 3: Miljö
En viktig förutsättning för ökade miljövinster är att antalet resor med bil minskar. För att uppnå detta behöver antalet resor i kollektivtrafiken öka samt en större andel förnybart drivmedel användas.

Målområde 4: Resurseffektivitet
Resurseffektivitet är viktigt utifrån alla aspekter av hållbarhet. Kollektivtrafiken ska både planeras och genomföras på ett effektivt sätt – både sett till ekonomi och fordonsutnyttjande – där anpassning av utbud och efterfrågan ingår.

Kundernas önskemål för vårt hållbarhetsarbete
Kundundersökningen visades att personer som reser med oss vill att vi ska arbeta med följande inom ramen för hållbarhet: förnybara bränslen, tätare avgångar, anropsstyrda avgångar, punktlighet, tillgänglighet och förändrade biljettpriser. Ytterligare önskemål som vi fick in via enkäten var bättre störningsinformation, sopsortering ombord och ytterligare anpassningar för att kunna jobba ombord på buss och tåg.

Viktiga händelser 2020

Våren

Servicetrafikfordon blev lättambulanser

När resandet i servicetrafiken minskade på grund av pandemin ställde verksamheten om. Sex fordon stationerades på ambulansstationer runtom i länet och blev lättambulanser för patienter med luftvägssymtom. De ordinarie servicetrafikförarna anmälde sig frivilligt för att vid behov köra patienter till vården för att underlätta för den ordinarie ambulansverksamheten. Servicetrafiken bidrog även till att köra ut skyddsutrustning till vården.

Våren

Servicetrafikfordon körde ut matkassar

Under maj månad bidrog servicetrafiken till att köra ut matkassar till värmlänningar med färdtjänsttillstånd. Kunden beställde varorna hos handlaren (matvaror eller receptfria läkemedel). Varorna packades i butiken och därefter bokades en hemtransport. Runt 9 000 värmlänningar omfattades av detta erbjudande.

Hela året

Hälsofrämjande arbetsplats

Att Kollektivtrafiken är en av regionens hälsofrämjande arbetsplatser har i år inneburit möjligheter för alla anställda att delta i aktiviteter som yoga och promenader men också i utmaningar som hälsobingo som avslutats med utlottning av fina priser bland deltagarna. Samtliga anställda har även rätt till friskvårdstimme, under året har vi tittat på en lösning som ska göra det enklare för personal som går på schema att nyttja förmånen. Året avslutades med en digital julkalender där varje lucka innehöll en övning. Under 2020 ökade friskvårdsbidraget från 1 200 kronor till 3 000 kronor.

November

Pandemikampanj för att få fler att cykla eller gå

Kampanjen Rör dig för Värmland uppmuntrade resenärer att gå eller cykla hela eller delar av resan i stället för att ta buss eller tåg. Bra för hälsan, minskar risken för smittspridning och bidrar till en trygg resa för de som måste resa med oss. Informationen riktade sig speciellt till gymnasieungdomar eftersom de reser med tätortstrafiken i Karlstad på korta sträckor under tider då många har behov av att resa.

December

Start för ökad samordning av trafik

Ett konkret resultat av sammanslagningen mellan Karlstadsbuss och Värmlandstrafik är möjligheten att öka tillgängligheten för värmlänningarna genom samplanering. I samband med tidtabellsskiftet fick Värmlandstrafiks linje 602 fick en ny körväg genom områdena Henstad och Hultsberg vilket förbättrade möjligheterna att åka kollektivt från de västra delarna av Karlstad till centrum. Busslinjen blev ett utmärkt komplement till Karlstadsbuss linje nummer 5.

Oktober

App för tryggare skolresor

I oktober var det äntligen dags att lansera en app som vi utvecklat för barn som åker skolbuss i Värmland, arbetsnamnet för pilotversionen av appen är Bussklubben. Först ut att testa appen var barn i Grums. Den bygger på en rad smarta funktioner som ska göra resan till skolan både roligare och säkrare. Bland annat genom att se bussen i realtid, notiser i samband med störningar, spel och frågesport. Läs mer om appen på sidan 24.

Oktober/november

2 x invigningar av nya busstationer

I oktober invigde vi Årjängs nya busstation. För 5,5 miljoner kronor får nu runt 40 000 årliga resenärerna en säker, tillgänglighetsanpassad och väderskyddad busstation. Några veckor senare invigdes den ombyggda busstationen i Arvika. En investering på totalt tio miljoner kronor.

Hösten

Förbättringar i trafikmiljön

I Karlstads tätortstrafik har bussarna fått en egen fil med avvikande färg på körbanan på Tullhusgatan förbi nya hållplatsen Inre Hamn. En hållplats som förberetts för den fortsatta förlängningen av S-linjen som kommer passera genom det expansiva området. För att ytterligare snabba upp trafiken har en ny bussprioriterad korsning byggts mellan Tullhusgatan och Hamngatan vilket förkortar restiden till centrum.

December

Återinvigning av tåghållplatser

Ute i länet återöppnades två tåghållplatser i december när tågen på nytt stannar i Lene och Ottebol. För att möjliggöra resande även från de mindre orterna finns nu tågtaxi in till hållplatser längs Värmlandsbanan. Förändringarna skapar ökad tillgänglighet på landsbygden och ger nya möjligheter att resa kollektivt.

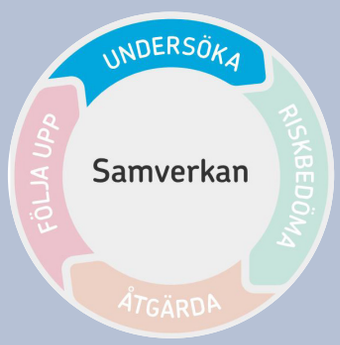

Oktober

Premiär för digital skyddsrond

I stället för en fysisk skyddsrond satte arbetsgivare och skyddsombud på Kollektivtrafiken ihop en digital skyddsrond i enkätform. Undersökningen innehöll både allmänna frågor om arbetsmiljö och frågor kopplade till arbetsmiljö i förhållande till pandemin. Drygt 70 personer tog sig tid att svara och sammanfattningsvis visade resultatet på en upplevelse av god arbetsmiljö, pandemin till trots.

Hösten

Gymnasiekort digitaliseras

Att byta ut fysiska skolkort i plast mot digitala skolkort har stora vinster ur både ekonomiskt, miljömässigt och personellt perspektiv. Projektet för digitala gymnasiekort startades upp under 2019 med Karlstad kommun som pilotkommun och sattes i drift hösten 2019. Det blev lyckat och under 2020 anslöt sig ytterligare sju kommuner (från och med höstterminen 2021 kommer alla kommuner i länet vara anslutna). Under året gjordes även de första förberedelserna för att kunna erbjuda digitala skolkort även för länets grundskolor.

Hela året

Framtagande av strategidokument för framtiden

Under året har verksamheten arbetat med att ta fram Regionalt trafikförsörjningsprogram Värmland 2022–2026 och Målbild för kollektivtrafiken i Värmland 2040. Dokumenten blev klara att skickas på remiss i slutet av året.

Centrum
Reebok

Region Värmland Kollektivtrafik har identifierat dessa Agenda 2030-mål som de verksamheten bidrar mest till i nuläget.

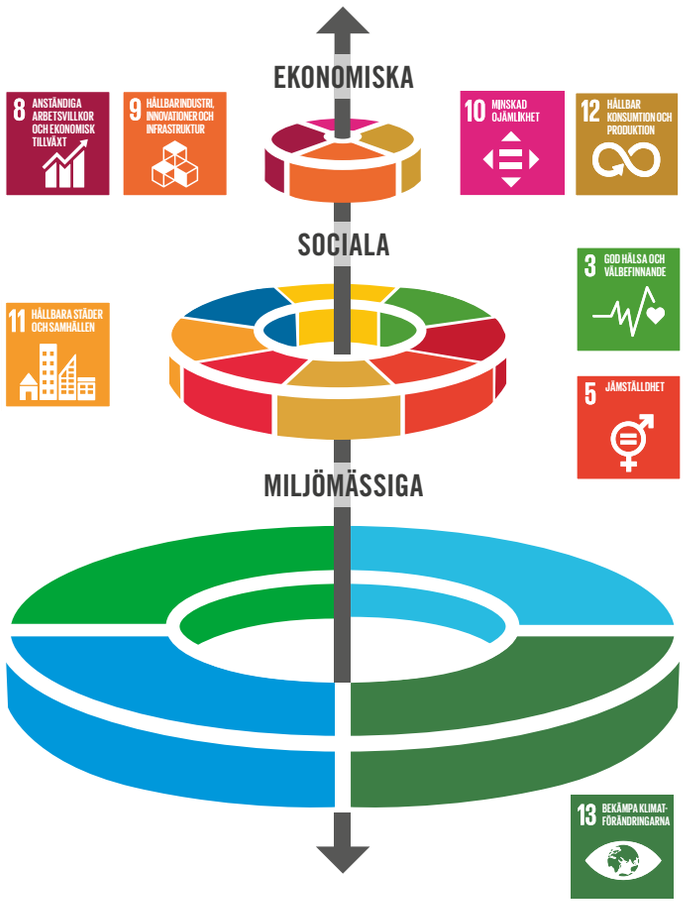

FN:s globala mål:

Våra bidrag till Agenda 2030

2015 antog FN:s generalförsamling resolutionen “Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling”. Resolutionen har 17 globala mål - och 169 delmål - för hållbar utveckling vilka omfattar följande tre dimensioner: ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Målen syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

I arbetet för att nå de globala målen har Sveriges kommuner och regioner en viktig roll. På samma sätt fyller de globala målen en viktig funktion som verktyg för att åskådliggöra hur kommuner och regioner kan jobba för att främja en hållbar utveckling.

Verksamhetsövergripande arbete
På Region Värmland påbörjades under 2019 ett verksamhetsövergripande arbete med de globala målen som utgångspunkt. Detta arbete fortsatte under 2020 och resulterade bland annat i att alla nämndplaner numera matchar mot Agenda 2030-målen. Dessutom påbörjades framtagande av ett verktyg som kommer säkerställa att samtliga tjänsteskrivelser (beslutsunderlag) innehåller olika perspektiv av hållbarhet.

En annan grupp på regionen har haft i uppdrag att i enlighet med regionledningens beslut ta fram en övergripande definition av hållbarhet. Denna ska innehålla en beskrivning på hur man arbetar hållbart i regionen samt en övergripande definition av begreppet. Definitionen ska bearbetas politiskt under 2021 och därefter fungera som en vägledning i hållbarhetsarbetet för de olika verksamheterna.

För att stärka upp hela organisationens kunskap i frågorna är en separat utbildning i Agenda 2030 och hållbarhet under framtagande, när den är redo för lansering är dock inte klart.

Nätverket Hållbar Agenda
Under 2020 gick vi även med i nätverket Hållbar Agenda som initierats av Forshaga kommun. Nätverket är till för att utbyta erfarenheter och samarbete för att nå klimatneutralitet, deltar gör bland annat Länsstyrelsen och Karlstads universitet.

Vid ett av mötena under året knöts en kontakt med OKQ8 och sedan dess har regelbundna möten ägt rum med målet att få igång en pilot kring kombinerad mobilitet.

Kartläggning av vilka Agenda 2030-delmål som kollektivtrafiken bidrar till

Under 2019 genomfördes en kartläggning över hur vår verksamhet bidrar till de globala målen. För att konkretisera målen valdes att genomföra kartläggningen utifrån delmålsnivå. Kartläggningen har därefter varit ett stöd för organisationen och medarbetarna vid orientering i frågorna. Här redovisas de delmål som vi i nuläget bidrar mest till.

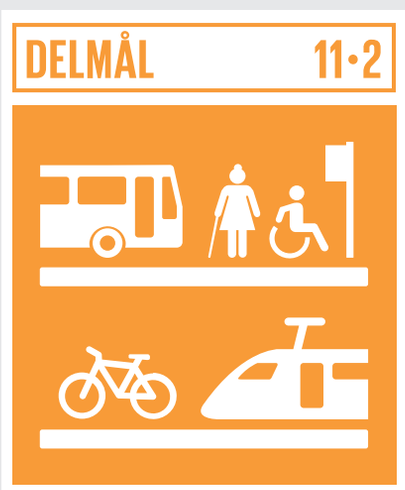

Delmål 11.2: Senast 2030 tillhandahålla tillgång till säkra, ekonomiskt överkomliga, tillgängliga och hållbara transportsystem för alla. Förbättra trafiksäkerheten, särskilt genom att bygga ut kollektivtrafiken, med särskild uppmärksamhet på behoven hos människor i utsatta situationer, kvinnor, barn, personer med funktionsnedsättning samt äldre personer.

Kollektivtrafiken i Värmland bidrar till detta delmål genom att tillhandahålla trygga och smarta transportlösningar till länets invånare oavsett livssituation och behov. Detta görs möjligt genom vårt kvalitetsarbete tillsammans med våra entreprenörer utifrån våra fem målområden (avgång i rätt tid, helt och rent fordon, bra bemötande, trygg och säker resa och korrekt störningsinformation).

Vi bidrar också till delmålet med lösningar som gör att personer med olika funktionsnedsättning som syn, hörsel och rörelse, kan resa med oss. Detta genom till exempel tillgänglighetsanpassade fordon och hållplatsmiljöer.

Ytterligare ett fokus för att bidra till delmålet är användbarhet vilket betyder att vi ska tillhandahålla enkla och tydliga system för våra resenärer. Exempelvis smidiga system för betalning och information. Våra appar, webbplatser och andra informationssystem utvecklas kontinuerligt för att möta nya behov.

Delmål 3.6: Till 2020 halvera antalet dödsfall och skador i trafikolyckor.

Kollektivtrafik innebär färre bilar på vägarna vilket minskar risken för trafikolyckor. Detta bidrar till Riksdagens nollvision för skador i trafiken.

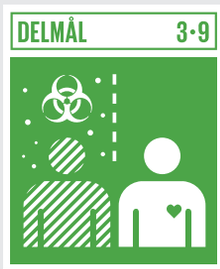

Delmål 3.9: Minska antalet sjukdoms- och dödsfall till följd av skadliga kemikalier, föroreningar och utsläpp.

Genom biobränslen och färre fordon på vägarna genererar vi mindre utsläpp i luften.

Delmål 5.1: Avskaffa alla former av diskriminering av alla kvinnor och flickor.

I egenskap av arbetsgivare med stor andel kvinnor är det särskilt viktigt att arbeta för kvinnors arbetsvillkor.

Delmål 8.5: Uppnå full sysselsättning med anständiga arbetsvillkor och lika lön för likvärdigt arbete för alla.

Kollektivtrafiken bidrar till exempel genom att ställa krav vid upphandlingar motsvarande kollektivavtal.

Delmål 9.1: Bygga ut tillförlitlig, hållbar och motståndskraftig infrastruktur av hög kvalitet.

Kollektivtrafiken bidrar genom att vara en aktiv aktör i samhällsplanering. Till exempel genom att vara med i ett tidigt skede i planering av nya bostadsområden.

Delmål 10.2: Alla oavsett ålder, kön, etnicitet och funktionsnedsättning ska inkluderas i det sociala, ekonomiska och politiska livet.

Kollektivtrafiken minskar ojämlikheter gällande transportmöjligheter och möjliggör människors förflyttning oberoende av socioekonomisk bakgrund.

Delmål 12.7: Främja hållbara offentliga upphandlingsmetoder i enlighet med nationell politik och nationella prioriteringar.

Kollektivtrafiken bidrar genom att inkludera fler hållbarhetsaspekter än pris, till exempel sociala villkor, i våra upphandlingar.

Delmål 12.8: Säkerställa att människor överallt har den information och medvetenhet som behövs för en hållbar utveckling.

Bidra till att fer invånare i Värmland inser kollektivtrafikens betydelse för en hållbar utveckling.

Delmål 13.2: Integrera klimatåtgärder i politik, strategier och planering på nationell nivå.

Vi bidrar genom att integrera klimatåtgärder i styrande dokument, till exempel i kommande Trafikförsörjningsprogram.

Delmål 13.3: Öka kunskap och kapacitet för att hantera klimatförändringar.

Genom ökad kunskap om klimatpåverkan bland oss medarbetare kan vi bättre planera vår verksamhet för att minska vårt miljöavtryck.

Miljömässig hållbarhet:

Vi påverkar miljön för framtida generationer

Kollektivtrafikens miljöarbete är en viktig pusselbit i det verksamhetsövergripande arbetet och är samtidigt ett led i implementeringen av vårt ledningssystem och ett svar på ISO-krav. Miljöarbetet har många dimensioner och gränssnitten mellan vårt eget och våra samarbetspartners ansvar för miljön är en del av det gemensamma miljöledningssystemet.

De konkreta områden som miljöarbetet fokuserats på under 2020 är depåer, fordon, samordningseffekter, bränslen och ökad marknadsandel. Flera av dessa områden har påverkats av coronapandemin. Till exempel har vi kört förstärkningstrafik för att undvika trängsel ombord vilket resulterat i ökade koldioxidutsläpp. Ett annat exempel är från servicetrafiken där risken för smittspridning begränsat möjligheten till samkörning.

Depåer

Samtliga depåers verkstads- och tvättanläggningar ska uppfylla lagens miljökrav. Systematisk uppföljning på depåerna med långtgående miljökrav skapar dessutom förutsättningar för ökad kunskap och mindre miljöpåverkan i hela systemet. Det här är ett arbete som i kombination med fokus på fordon gör kollektivtrafikbranschen till en föregångare och ett verktyg i förändringen mot ett mer hållbart samhälle. Som ett led i sammanslagningen av Värmlandstrafik och Karlstadsbuss har det under 2020 diskuterats en framtida gemensam bussdepå i stället för att som idag ha separata depåer.

Om vi själva äger depåerna kan vi enklare säkerställa att vi ligger i framkant när det gäller teknisk utrustning till nytta för miljön samt att det underlättar det systematiska uppföljningsarbetet.

Fordon

Vi arbetar för att de fordon som finns i verksamheten ska drivas med fossilfria bränslen.

Genom att standardisera och använda färre typer av fordon skapar vi större möjlighet till bättre fordonsnyttjande och minskar inköpen av fler antal fordon. För att minska negativa miljöeffekter från fordon är det viktigt med underhåll som leder till att fordonen kan användas längre eller köra fler kilometer utan försämrad upplevd kvalitet för kunden.

Samordningseffekter

Rationaliseringar och effektiviseringar i form av mer effektivt fordonsnyttjande (fler kilometer per fordon) eller samordningseffekter (fler som reser i samma fordon) är till stor miljönytta. Färre fordon eller färre kilometer producerade i allmän och särskild kollektivtrafik sparar tillsammans både ekonomiska resurser och innebär minskad miljöpåverkan för Värmland. Under 2020 har vi haft minskade möjligheter till samkörning i servicetrafiken på grund av smittorisken som en sådan skulle innebära.

Bränsle

För att minska miljöpåverkan är det viktigt att de fordon som finns i verksamheten använder ett så miljövänligt bränsle som möjligt. Under hösten 2016 beslutades om övergång till biodiesel (HVO) som fossilfritt alternativ. Under 2020 drivs 91 procent av produktionen av linjetrafik buss med fossilfria bränslen. Majoriteten av fordonen i stadstrafiken i Karlstad körs på biogas eller förnybar el. Våra servicetrafikfordon körs i dagsläget på diesel och bensin.

Inom den separata skoltrafiken drivs idag en mindre andel av fordonen på HVO, men fortsatt arbete pågår för att alla fordon i skoltrafik ska övergå till fossilfria bränslen. Våra fordon i trafiken är förberedda för alternativa bränslen vilket gör att vi har de tekniska förutsättningarna för att uppfylla målen i fråga om minskning av fossila bränslen.

Sedan några år tillbaka testar vi eldrift i Karlstadsstråket för att klarlägga om det är ett reellt alternativ i full skala för Karlstads tätort 2025.

En ökad efterfrågan på HVO tillsammans med beslutet att inte längre klassificera PFAD som är en av beståndsdelarna i HVO som restprodukt kan innebära att tillgången

Gott exempel

13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

Systematisk uppföljning av miljöarbete

En viktig del i vårt miljöarbete handlar om systematisk uppföljning av de miljökrav som vi ställer i avtalen med våra entreprenörer. Uppföljningen görs genom att entreprenörerna årligen miljöredovisar i den branschgemensamma miljö- och fordonsdatabasen FRIDA. Här finns ett stort antal frågor som berör både depåer, fordon och personal om till exempel från hantering av miljöfarliga vätskor och kemikalier på depåerna, drivmedelsförbrukning, miljöpolicys och hur förare utbildas i miljöfrågor. Nobina som kör all busstrafik i länet med undantag för tätortstrafiken i Karlstad gör en redovisning per depå vilket därefter kontrolleras och godkänns av Region Värmland Kollektivtrafik.

på HVO förändras framöver. Detta skulle innebära svårigheter att förse våra fordon med bränsle och i sin tur inte kunna utföra våra uppdrag. Vi har hanterat detta genom att arbeta med leverantörer som kan säkerställa den mängd HVO vi behöver för att försörja våra fordon.

Framtida drivmedel

I nuläget vet vi inte exakt hur den framtida drivmedelsförsörjningen för tåg kommer att lösas, men det långsiktiga målet är att Fryksdalsbanan ska elektrifieras. För att hantera eventuella hinder för elektrifiering av banan men också för att undersöka andra alternativ till bränsleförsörjning av tågen, har vi en pågående utredning för att undersöka möjligheten att använda fossilfritt bränsle i de befintliga motorvagnarna.

Medan utredning pågår och tills en annan lösning finns körs större delen av tågflottan på el (9 av 14 tåg) och övriga körs på diesel. För den del av fordonsflottan som går på diesel blandar vi upp drivmedlet med HVO och Adblue för att skapa minsta möjliga miljöpåverkan.

Ökad marknadsandel

För att bidra till de globala målen samt klimat och miljömål i trafikförsörjningsprogrammet är det centralt att vi lyckas utveckla vår trafik och våra tjänster så att fler reser kollektivt och färre med egen bil. Kollektivtrafik är betydligt mer energieffektivt än bilen och hushåller dessutom bättre med naturresurserna.

Vårt viktigaste redskap för att bidra till Värmlands långsiktiga klimat- och miljömål är därför vårt mål om ökad marknadsandel (kollektivtrafikens marknadsandel ska öka till 15 procent år 2021). För att nå framgång behöver vi till exempel utveckla förståelse för vilka grupper som idag väljer respektive väljer bort kollektivtrafiken (och hitta metoder för att få dem att vilja börja åka kollektivt), finna sätt att behålla befintliga kunder och samtidigt verka innovativt för att möta nya krav och önskemål.

Som ett led i att få fler att ställa bilen till förmån för kollektivtrafiken genomför vi sedan många år tillbaka kampanjer riktade mot bilägare i Värmland. Konceptet går ut på att bilägare får ett erbjudande om provåkning under en begränsad period. Coronapandemin gjorde det omöjligt att genomföra en provåkarkampanj under 2020. På samma sätt pausades all marknadsföring som syftar till ökat resande under året. Istället har vi avrått till icke nödvändiga resor med oss i all kommunikation och uppmuntrat till att cykla eller gå.

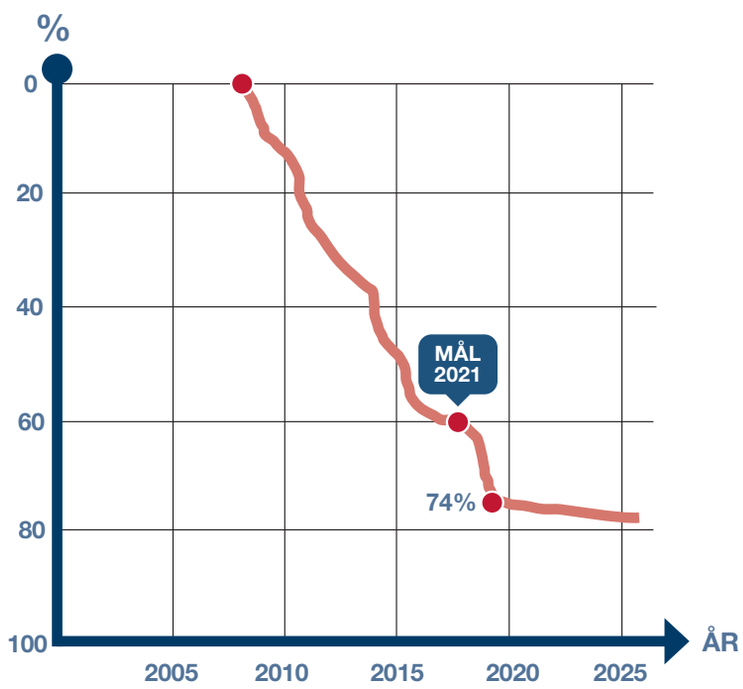

I trafikförsörjningsprogrammet finns mål formulerat för utsläpp av fossil koldioxid: 2021 ska utsläppen ha minskat med 60 procent jämfört med 2008. Målet har redan nåtts.

Fordon och bränslen - buss

	2020	2019
Förnybara bränslen (andel fordonskm)	91%	90%
Fossila bränslen (andel fordonskm)	9%	10%
Förbrukning fossila bränslen (liter)	504 488	576 173
Körda kilometer	19 756 344	19 770 746

Enligt trafikförsörjningsprogrammet ska andelen förnybart drivmedel i kollektivtrafiken vid utgången av 2021 vara minst 70 procent (och 95 procent 2025).

Fordon och bränslen - tåg

	2020	2019
Förnybara bränslen (andel fordonskm)	64%	65%
Fossila bränslen (andel fordonskm)	36%	35%
Förbrukning fossila bränslen (liter)	599 539	637 945
Körda kilometer	1 806 795	1 970 608
Koldioxidutsläpp	1 132	764 g/km

Alla referensvärden för målen uppsatta i trafikförsörjningsprogrammet utgår från buss. Därav redovisas andelen förnybart bränsle för tåg för sig och även utsläppsvärdet för tåg för sig.

Samordningsvinst servicetrafik

	2020	2019
Sjukresor och färdtjänst	21%	30%

Genom att samköra personer i servicetrafiken görs ekonomiska vinster.

Samkörning skoltrafik

	2020	2019	2018
Andel	28%	26%	28%

Andel skolelever som åker i ordinarie linjetrafik i någon mån till och från skolan 2018-2020.

Marknadsandel

	2020	2019	2018
Andel	9%	15%	14%

Marknadsandel 2018-2020 (andel av resandet i Värmland som sker med kollektivtrafik).

Social hållbarhet:

Pusselbit för livskvalitet i världsklass

Värdegrunden “För alla i Värmland” förenar oss som arbetar inom Region Värmland. Vi ska bidra till trygghet, välfärd och livskvalitet för alla i Värmland. Värdegrunden är gemensam för alla verksamhetsområden och fungerar som kompassen som anger riktningen mot vår vision som lyder ”Livskvalitet i världsklass”.

Kollektivtrafiken är ett viktigt verktyg för att Värmland ska vara en attraktiv plats där människor vill verka och bo. Tack vare vår trafik kan invånarna med olika behov och i olika skeenden i livet resa mellan hemmet och skola, jobb, vården, affären eller fritidsaktiviteter – vi gör möten möjliga.

Tillgänglighet

När det gäller kollektivtrafik med buss och tåg är det viktigt att vi dels kan erbjuda ett bra miljöalternativ för våra kunder dels utveckla kollektivtrafiken så att tröskeln för att välja kollektivtrafiken jämfört med andra färdmedel sänks. För att öka antalet resenärer ytterligare är det viktigt att vi arbetar för en miljösmart kollektivtrafik som är tillgänglig för alla. Detta gör vi genom att alla våra fordon i linjetrafik är tillgänglighetsanpassade med låggolv samt att vi arbetar för att underlätta arbetspendlingen för våra resenärer.

Vi bidrar även aktivt i kommunernas samhällsplanering och utveckling.

Flexibel mobilitet

Vi behöver vara innovativa och hänga med i utveckling av nya mobilitetslösningar som är resultat av digitalisering och ny teknik. Ett identifierat område som är viktigt att vi fokuserar på är flexibel mobilitet.

Som ett svar på detta är flexibel mobilitet ett av nyckelbegreppen i det nya trafikförsörjningsprogrammet som börjar gälla 2021. Arbetet med programmet inleddes 2019 och har fortsatt under 2020. Flexibel mobilitet innebär att flera olika trafikslag och olika typer av service och digitala system samverkar för att underlätta och erbjuda ett mer flexibelt och hållbart resande. En viktig och central inriktning i utvecklingen av trafiken i länet kommande år.

Men redan idag är flexibel mobilitet på agendan. Inom ramen för projektet Stronger Combined har en ny tjänst, Värmlandstrafiks mixtrafik, förberetts under 2020. Tjänsten innebär att allmänhet kommer att kunna boka en plats i skoltrafiken vilket innebär nya resmöjligheter för personer som bor på landsbygden. Bokning av resa görs via en digital bokningssida med hjälp av bank-id. Tjänsten kommer att testas i Fagerås och utvalda sträckor inom Grums kommun så snart pandemin är över.

En annan tjänst som utvecklats inom ramen för Stronger Combined handlar om att utveckla en cykeltjänst tänkt att komplettera kollektivtrafiken mellan sjukhusen i Arvika och Karlstad. Idén kom till efter att personal från Arvika sjukhus, som också inledningsvis var partner i delprojektet, beskrivit hur tidskrävande de ansåg det vara att göra arbetsresor mellan arbetsplatserna.

De båda sjukhusen ligger en bit bort från respektive stads station vilket påverkar den totala restiden, skulle sjukhuspersonalen få tillgång till en cykel för att ta sig sista biten skulle restiden kunna kapas rejält. Idén utvecklades men stötte på patrull i samband med att pandemin var ett faktum. Av förklarliga skäl hade sjukhuset inte längre resurser att arbeta vidare med projektet.

För att jobba vidare med konceptet

89%

av befolkningen i länet hade tillgång till kollektivtrafik. 2020 hade nio av tio som bor i Värmland mindre än 1,5 kilometer till närmsta hållplats.

inleddes i stället samarbete med Karlstad och Arvika kommun. Fokus på resor mellan sjukhusen förblev densamma även om cykelsystemen kommer vara öppna för vem som helst att boka och använda. Under 2021 kommer cyklar köpas in och placeras ut på respektive tågstation. Cyklarna kommer att utrustas med smarta lås vilket gör att cyklarna både kan låsas upp och bokas via en app.

Säkerhet och trygghet

Vår trafik ska upplevas som trygg och säker, både innan, under och efter resan. Exempel på åtgärder för att möta detta är alkolås på bussar, upplysta hållplatsmiljöer och bussbälten.

I samband med pandemin var trygghetsaspekten central. För att motverka trängsel på fordonen satte vi in förstärkningsbussar för tågtrafiken och extrabussar både i tätortstrafiken i Karlstad och i regiontrafiken på turer där många reser. För bussförarnas säkerhet stängdes platserna längst fram i bussen av och påstigning skedde därefter genom mitteningången.

Under 2020 lanserades också en app för barn som reser skolbuss till skolan och deras närstående. En app som tack vare spelifiering kommer bidra till ökad gemenskap ombord och genom störningsinfo och notifieringar bidra till förhöjd trygghetskänsla för vårdnadshavare.

Medarbetare

Social hållbarhet har även ett internt perspektiv vilket innebär fokus på rollerna arbetsgivare och medarbetare. På Region Värmland jobbar drygt 8 000 personer inom över 100 olika yrken, på Region Värmland Kollektivtrafik är ett hundratal personer verksamma.

På verksamhetsövergripande nivå finns policys och riktlinjer som berör de anställda. Parallellt finns ett antal policys som hanterar arbetsmiljön specifikt på Region Värmland Kollektivtrafik. Alla dokument finns publicerade på intranät.

Region Värmland är också anslutet till kollektivavtal och har nära samarbete med fackliga organisationer där regelbundna samverkansmöten sker.

I syfte att förbättra arbetsmiljön utökades lokalen på kontoret på Lagergrens gata i Karlstad med kontor på ytterligare en våning. Här jobbar sedan flytten under våren handläggare inom sjukresor och färdtjänst.

I slutet av 2020 togs ett beslut om byte av lokaler i Munkfors. En husgrupp har bildats och under ledning av personal från regionfastigheter förbereds för flytt till nyrenoverade lokaler i Munkfors.

Ett år präglat av förändringar

2020 blev på många sätt ett speciellt år, inte minst ur en arbetsmiljövinkel. För att minska de sociala kontaktytorna stod distansarbete tidigt som en av lösningarna. På Region Värmland Kollektivtrafik konstaterades att de individuella förutsättningarna för detta skiljde sig åt mellan medarbetarna. För vissa lämpade sig distansarbete väl, både utifrån hemmamiljön och arbetsuppgifter, för andra fungerade det sämre på grund av olika anledningar.

Medarbetarna uppmuntrades att diskutera frågan med sin närmaste chef. I de fall distansarbete varit en möjlighet har beslutet grundat sig på frivillighet. Många medarbetare har även mixat att jobba hemifrån med att jobba på kontoret. Samtliga arbetsplat-

Gott exempel

Teknik som bidrar till trygghet i skoltrafiken

Att resa kollektivt ska kännas tryggt, något som teknik gång på gång visar sig kunna bidra till. Under hösten lanserades en app som vi utvecklat för barn som åker skolbuss i Värmland. Den bygger på en rad smarta funktioner som ska göra resan till skolan både roligare och säkrare.

Att snabbt kunna nå ut med trafikinformation till barn och deras vårdnadshavare är appens mest värdefulla funktion. Under 2021 har ett 20-tal störningsnotiser gått ut via appen. Innan vi hade appen kunde det ta timmar från det att föraren rapporterat en störning tills informationen nådde eleverna. Den vägen har vi förkortat betydligt tack vare appen, idag får barnet och vårdnadshavaren trafikinformationen inom tio minuter.

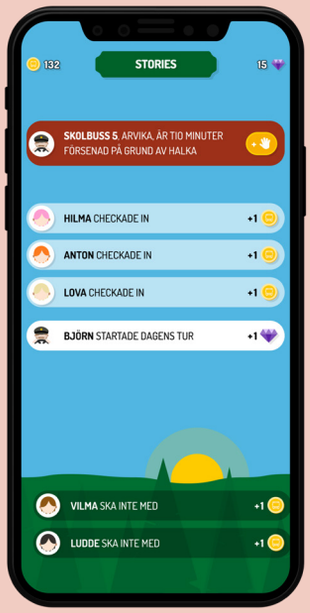

ser, kontoren i Munkfors och Karlstad samt kundcentren, har varit öppna som vanligt under året. Däremot har ett antal åtgärder införts för att förhindra smittspridning, till exempel handsprit inför varje måltid och utglesning av sittplatser i lunchrummen. På kundcentret på busstationen monterades skyddsglas tidigt upp.

Precis som under verksamhetens omorganisation 2019 visade sig intern kommunikation vara viktigt i en ovanlig tid. När många medarbetare började jobba hemifrån uppstod behov av tätare avstämningsmöten samt sådana av mer informell karaktär.

Systematiskt arbetsmiljöarbete

Systematiskt arbetsmiljöarbete innebär att arbetsgivaren ska skapa en bra arbetsmiljö där ingen behöver råka ut för ohälsa eller skada sig i arbetet. För att uppnå en säker och sund arbetsmiljö ska Region Värmland Kollektivtrafik uppfylla alla krav i arbetsmiljölagstiftningen, kartlägga och förebygga arbetsmiljörisker och arbetsskador, sätta konkreta mål för förbättringar av arbetsmiljön och ha ett effektivt system för arbetsmiljöarbetet som fortlöpande utvärderas och förbättras. Sedan 2019 finns en organisation för det systematiska arbetsmiljöarbetet där skyddsombud från de tre kontoren samverkar med arbetsgivaren.

Den i särklass största arbetsmiljöfrågan under 2020 handlade om den nya situationen kring distansarbete. I samband med den årliga skyddsronden beslöts därför att ägna särskilt fokus på hur medarbetarna upplevde sin arbetsmiljö under rådande omständigheter. Skyddsronden genomfördes digitalt i enkätform under en tvåveckorsperiod i november. Undersökningen innehöll både allmänna frågor om arbetsmiljö och frågor kopplade till arbetsmiljö i förhållande till pandemin. Drygt 70 personer tog sig tid att svara och sammanfattningsvis visade resultatet på en upplevelse av god arbetsmiljö, pandemin till trots. förbättringar av arbetsmiljön och ha ett effektivt system för arbetsmiljöarbetet som fortlöpande utvärderas och förbättras.

Jämlik och inkluderande arbetsmiljö

Alla medarbetare i Region Värmland ska behandlas på lika villkor och inte utsättas för trakasserier. På våra arbetsplatser råder nolltolerans för trakasserier och repressalier. I den verksamhetsövergripande riktlinjen Jämlik och inkluderande arbetsmiljö framgår hur trakasserier ska förebyggas och hanteras.

En jämnare fördelning mellan anställda utifrån kön, ålder och bakgrund bidrar till en organisation som presterar bättre och tydligare representerar ett genomsnitt av våra kunder. Vid rekrytering ska mångfald vara en aspekt som tas hänsyn till.

Idag är fördelningen inom organisationen 41 män och 69 kvinnor.

Kollektivavtal

	2020	2019	2018
Andel	100%	100%	100%

Andel anställda som omfattas av kollektivavtal.

Medarbetarsamtal

	2020	2019	2018
Andel	100%	100%	100%

Andel av medarbetarna som haft medarbetarsamtal. Samtalen innebär regelbunden utvärdering och uppföljning av prestation och karriärutveckling.

Andel män/kvinnor

	2020	2019	2018
Anställda män	37%	39%	30%
Anställda kvinnor	63%	61%	70%
Ledning män	75%	78%	62%
Ledning kvinnor	25%	22%	38%

Fördelning män/kvinnor - Region Värmland Kollektivtrafiks anställda/ledningsgrupp.

Ekonomisk hållbarhet:

God affärsetik i fokus

Att agera ansvarsfullt i våra affärsförbindelser är viktigt för oss för att kunna vara en ekonomiskt hållbar aktör i samhället. Region Värmland Kollektivtrafik upphandlar all trafik (med undantag för vår servicelinjetrafik som vi kör i egen regi). Att ha en god affärsetik är centralt och innebär att vi motverkar oetiska affärsförbindelser där korruption, mutor eller andra oegentligheter kan förekomma. För att undvika sådana situationer är det viktigt att ha tydliga rutiner och ett regelverk som förklarar vad som är lämpligt i olika situationer.

Samtliga trafikavtal upphandlas i enlighet med Lagen om offentlig upphandling (LOU), Lagen om upphandling inom försörjningssektorn (LUF) och Lagen om upphandling av koncessioner (LUK). 2020 var 98 procent av Region Värmland kollektivtrafiks kostnader knutna till avtal som föregåtts av upphandling. Varje upphandling måste göras av minst tre personer.

Systematisk uppföljning

Vi genomför löpande systematiska uppföljningar tillsammans med leverantörerna. Vi har också tydliga rutiner gällande andra löpande kontroller, till exempel gör vi skattekontroll på våra trafikentreprenörer en gång i månaden hos Skatteverket och Kronofogden.

Den centrala ekonomifunktionen på Region Värmland gör även kontroller på bland annat F-skatt och avvikande belopp vid varje fil som laddas upp för betalning hos banken.

Upphandlad trafik

Vår verksamhet består till största del av den upphandlade trafik vi utför. Upphandling är därför ett viktigt område att hålla sig uppdaterad på då vi genom den har stor möjlighet att påverka. Inför nya upphandlingar sker ett arbete kring vilka krav som ska ställas på entreprenör och vi ser att hållbarhetsaspekter såsom bland annat arbetsvillkor och miljökrav läggs allt större vikt vid.

Vi är en offentlig verksamhet som granskas av allmänhet och media vilket ställer

Skattekontroll

	2020	2019	2018
Andel	100%	100%	100%

Andelen utförda skattekontroller på våra trafikentreprenörer (utförs löpande en gång i månaden hos Skatteverket och Kronofogden).

Budget i balans

	2020	2019	2018
Mkr	-5,4	4,5	-

Nyckeltalet redovisas från 2019 (på grund av organisationsförändring går det inte att sammanställa data bakåt i tiden). Ekonomi i balans innebär att utfallet är inom de budgeterade ramarna, syftet är att förhindra att finansiering av dagens välfärd skjuts till kommande generationer.

Gott exempel

Ekonomiska kontroller

Det är viktigt att vi har kontroll ett steg tillbaka i produktionskedjan, det vill säga mot de direktlevererande leverantörerna. I detta arbete genomförs systematiska uppföljningar tillsammans med leverantörerna. Vi har också tydliga rutiner gällande andra löpande kontroller, till exempel gör vi skattekontroll på våra trafikentreprenörer en gång i månaden hos Skatteverket och Kronofogden.

Den centrala ekonomifunktionen på Region Värmland gör även kontroller på bland annat F-skatt och avvikande belopp vid varje fil som laddas upp för betalning hos banken. Region Värmland har även en tydlig betalningsrutin och attestordning för inköp för alla verksamhetsområden. Dessa reglerar vem som har beställningsrätt och vem som ska attestera fakturan. Minst två personer ska attestera en faktura innan den betalas ut.

höga krav på oss. I och med att vår verksamhet till stor del finansieras av skattemedel är det av högsta betydelse att vi hushåller med våra resurser på ett sunt sätt. Tydliga upphandlings-, beställnings- och attestregler minimerar risken för korruption i vår verksamhet. För att undvika en situation där mutor eller andra oegentligheter kan misstänkas, eller uppkomma, utvärderar vi noga varje affärsförbindelse för sig.

I vår upphandlingspolicy för trafik står även att all upphandling hos oss ska medföra att organisationen bidrar till en långsiktig hållbar utveckling. Detta innebär att förutom ekologiska aspekter ska även etiska, sociala och arbetsrättsliga aspekter vägas in. Region Värmland Kollektivtrafik ska ställa tydliga och relevanta krav på jämställdhet, tillgänglighet, sociala villkor och arbetsrättsliga förhållanden där så är möjligt.

På grund av pandemin minskade resandet i vår trafik drastiskt under 2020 och därmed även biljettintäkterna. Då vi har incitamentsavtal med flera av de företag som är upphandlade att utföra trafiken har frågan om avtalsformer och ersättning diskuterats vid upprepade tillfällen under året.

Vi beslutade till exempel tidigt att kompensera de upphandlade trafikföretagen inom servicetrafiken för uteblivna intäkter. De upphandlade servicetrafikavtalen bygger, till skillnad mot upphandlad linjetrafik, på en rörlig ersättning för utförd trafik. Det minskade bokningsläget, runt 40 procent lägre än normalt, innebar att företagens intäkter minskade med motsvarande belopp. Kompensationen säkerställde att trafiken kunde fortsätta att köras i samma utsträckning som innan pandemin.

Samtliga situationer har lösts men diskussionen om avtalsformer kommer att bestå.

Kompensation för uteblivna intäkter

Den 30 november fattade Trafikverket beslut om tre miljarder kronor i ersättning för kollektivtrafikens minskade biljettintäkter till följd av pandemin. Region Värmland beviljades drygt 25 miljoner kronor. Syftet med ersättningen är att säkra transportsystemets tillgänglighet, att se till att kollektivtrafiken ska kunna fortsätta i tillräcklig omfattning för att undvika trängsel och på så sätt undvika ökad smittspridning.

Årshjul ekonomi

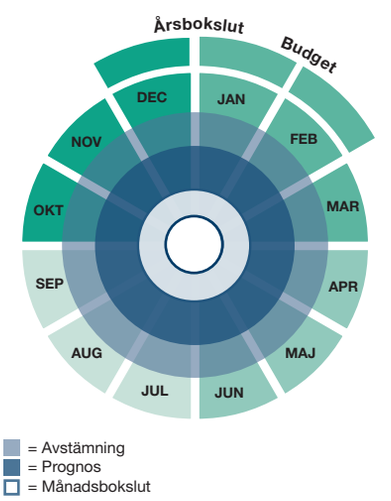

Budget och årsbokslut görs en gång per år medan avstämning, prognos och månadsbokslut görs varje månad.